

Poikkeusluvan hakeminen Lapin keskussairaalan laajennusinvestoinnille

Sairaanhoitopiirin johtaja 21.3.2018

Lapin keskussairaalan laajennusta on suunniteltu useita vuosia. Sairaanhoitopiirin yhtymävaltuusto päätti 24.5.2017 § 14 hyväksyä laajennuksen keskeisen sisällön: sairaala-apteekin uudet tilat, laajan päivystyksen sairaalalle välttämättömät ns. kuuman sairaalan toiminnot (mm. päivystyksen tilat sekä leikkaussalien uusiminen), psykiatrian osastojen siirto Muurolasta yleissairaalan yhteyteen sekä pysäköintitalo ja mahdolliset pesulatilat. Valtuusto päätti edellyttää, että investoinnin laajuutta ja kustannustasoa arvioidaan uudelleen, mikäli erikoissairaanhoidon työnjaon muutoksista aiheutuu olennaisia muutoksia hankesuunnitelmaan. Valtuusto vahvisti pohjaksi suunnittelutyölle laajennuksen kustannusraamiksi tässä vaiheessa yhteensä enintään 85 M€. Päätöksellä ei sitouduttu investoinnin toteuttamiseen, vaan toimivaltainen päätöksentekijä tekee mahdollisen investointipäätöksen erikseen. Lisäksi valtuusto asetti tavoitteeksi, että investoinnin myötä toimintaa ja prosesseja kehittämällä kyetään merkittävästi alentamaan toimintakustannuksia ja/tai niiden kasvua.

Kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain (548/2016, muutettu lailla 1057/2017) tarkoituksena on luoda sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen valmisteluvaiheessa edellytyksiä turvata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen yhdenvertaisesti ja taloudellisesti rajoittamalla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kokonaisuuden kannalta epätarkoituksenmukaisia kuntien ja kuntayhtymien oikeustoimia. Lailla rajoitetaan väliaikaisesti kuntien ja kuntayhtymien oikeutta tehdä eräitä oikeustoimia sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi. Lakia sovelletaan mm. kuntien ja kuntayhtymien tekemiin rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskeviin sopimuksiin sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla sekä kuntien ja kuntayhtymien tekemiin investointeihin sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksiin.

Lain 4 § mukaan kunta tai kuntayhtymä ei saa tehdä sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksiin kohdistuvia investointeja koskevia sitoumuksia, joiden arvonlisäverottomat kokonaiskustannukset ylittävät viisi miljoonaa euroa. Kunta tai kuntayhtymä voi kuitenkin hakea poikkeuslupaa investointia koskevan sitoumuksen tekemiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää poikkeusluvan, jos investointi on palvelujen saatavuuden turvaamiseksi välttämätön ja kiireellinen. Hakemuksessa on oltava selvitys investointikustannuksista sekä investoinnin muista taloudellisista vaikutuksista. Poikkeusluvan myöntämisen perustetta on muutettu lailla 1057/2017, joka tuli voimaan 1.1.2018. Vuoden 2017 loppuun saakka poikkeuslupa voitiin myöntää, jos investointi oli perusteltu palvelujen saatavuuden turvaamiseksi ja investointi oli alueen palvelurakenteen kannalta tarpeellinen.

Hallituksen esityksessä rajoituslain muuttamiseksi 182/2017 oletetaan, että sairaanhoitopiirien akuuteimmat rakennusten korjausvelkaan liittyvät investoinnit ovat jo saaneet poikkeusluvan ja hankkeet ovat käynnistyneet tai käynnistymässä, koska poikkeuslupa on myönnetty 14 sairaanhoitopiirille ja vireillä on edelleen kahden sairaanhoitopiirin hakemukset. Poikkeuslupien rajaaminen palvelujen turvaamisen kannalta välttämättömiin investointeihin ei hallituksen esityksen mukaan todennäköisesti vaikuttaisi sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa käytännössä haittaavasti.

Hallituksen esityksen mukaan hakemuksesta ”tulisi ilmetä, miksi investointi olisi niin kiireellinen ja palvelujen saatavuuden turvaamiseksi välttämätön, että se olisi välttämättä aloitettava ennen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtoa. Tällöin tulisi tehdä selkoa siitä, millä tavoin investoinnin siirtäminen toteuttavaksi järjestämisvastuun siirron jälkeen uhkaisi nimenomaan palvelujen saatavuutta. Palvelujen saatavuus olisi uhattuna esimerkiksi silloin, jos kunta tai kuntayhtymä ei voisi ilman investointia toteuttaa järjestämisvastuulleen kuuluvia palveluita. Palvelujen saatavuuden turvaamiseen liittyy olennaisena osana myös taloudellisten toimintaedellytysten turvaaminen pitkällä aikajänteellä. Tämä tarkoittaa, että välttämättömänä ja kiireellisenä pidettävä investointi ei voi kuitenkaan johtaa tilanteeseen, jossa investoinnin taloudelliset seuraamukset ovat niin mittavia ja merkittäviä, että ne saattavat uhatta palvelujen saatavuutta pidemmällä aikajänteellä.”

Hallituksen esityksessä todetaan, että hakemuksessa tulisi esittää, minkälaisiksi suunnitellusta investoinnista seuraavat taloudelliset vaikutukset olisivat muodostumassa. Lähtökohtana olisivat investoinnin kustannukset sen koko elinkaaren aikana. Tällöin tulisi varsinaisten investointikustannusten lisäksi tehdä selkoa siitä, miten investointi vaikuttaisi vuosittaisiin käyttötalousmenoihin sekä miten ja millä tavoin kustannukset nykytilanteeseen verrattuna muuttuisivat. Tällöin tulisi tehdä selkoa esimerkiksi siitä, mitkä kustannukset olisivat investoinnin myötä poistumassa ja mitkä puolestaan nykytilanteeseen verrattuna kohoamassa.

STM:n Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle myöntämän poikkeusluvan mukaan päätös ei koske hakemukseen sisältyvää pysäköintilaitosta, koska se ei ole terveydenhuoltolain mukaiseen toimintaan käytettävä rakennus eikä siihen liittyvä investointi siten ole kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta annetussa laissa tarkoitettu kiinteistö, joka kuuluu lupamenettelyn piiriin. Tämän perusteella poikkeusluvan hakeminen pysäköintitalon ja mahdollisen pesulan rakentamiseen ei ole tarpeen.

85 M€ investointi on suuri, mutta ei maan sairaalainvestointien joukossa poikkeuksellisen suuri. Investoinnin bruttokustannusta merkittävämpi vaikutus sairaanhoitopiiriin ja tulevan Lapin maakunnan taloudelle on sillä, mikä on investoinnin vaikutus sairaalan vuosittaisiin käyttötalousmenoihin. Investoinnin myötä toimintaa ja prosesseja kehittämällä kyetään merkittävästi alentamaan toimintakustannuksia ja/tai niiden kasvua.

Valtuusto päätti 24.5.2017 § 14 todeta, että hallituksen toimivaltaan kuuluu mm. investointien rajoituslain edellyttämän poikkeusluvan hakeminen.

Liite 1 Hakemusluonnos rakennusinvestointia koskevan poikkeusluvan saamiseksi
Liite 2 Perustelumuistioluonnos rakennusinvestointia koskevan poikkeusluvan saamiseksi

Esitys Sairaanhoitopiirin johtaja

Hallitus päättää

